

AGNIESZKA BRELIK

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

MAŁGORZATA BOGUSZ

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

DZIAŁANIA CENTRUM DORADZTWA ROLNICZEGO NA RZECZ TURYSTYKI WIEJSKIEJ

1. Wstęp

Turystyka rozumiana jako sposób zaspokajania potrzeb zmiany środowiska przyrodniczego, kulturowego jest faktem społecznym i przeżyciem psychicznym. Jako zjawisko masowe odbywa się w określonych warunkach geograficznych, kulturowych, technicznych, komunikacyjnych itp. Jest zarówno dziedziną działalności gospodarczej, jak i metodą kształtowania osobowości, sposobem poznawania świata, regeneracji sił fizycznych i psychicznych, rozwoju możliwości twórczych człowieka, a także jednym ze sposobów oddziaływań dydaktycznych. W społeczeństwach krajów rozwiniętych uprawianie turystyki stało się wręcz stylem i sposobem na życie. Turystyka jest więc zjawiskiem złożonym i wielopłaszczyznowym, obejmującym wiele dziedzin życia poszczególnych osób i całych społeczeństw [Kurek 2008, s. 17].

Ważnym rodzajem turystyki jest coraz bardziej rozwijana turystyka wiejska, która według Drzewieckiego [Drzewiecki 2002, s. 75] stanowi formę rekreacji odbywającej się na obszarze wsi w znaczeniu funkcjonalnym „wsi prawdziwej” i wykorzystując jej specyficzne walory i zasoby, przez co wpływa dodatnio na rozwój wielofunkcyjny terenów wiejskich. Turystykę wiejską wiele czynników odróżnia od form rekreacji związanych z dużymi, zurbanizowanymi miejscowościami. Nie tylko odbywa się ona na terenach wiejskich, lecz ta wielkość jest centralną wartością, do której się odwołuje. Pojęcie „wielkości”, ujmowane jest nie w sensie formalnym, lecz uwzględnia ono cechy „głębokiej” wsi, posiadającej walory odmienne od miasta i korzystne dla wypoczynku. Przedmiotem oferty sprzedażnej

są dobra natury, gospodarka farmerska i kultura wiejska, stwarzająca autentyczną i tradycyjną niezurbanizowaną atmosferę.

Warto przytoczyć opinię Gaworeckiego [Gaworecki 2010, s.75] na temat pożądanых cech turystyki wiejskiej. Autor podkreśla, iż turystyka wiejska w swej najczystszej postaci powinna:

- być organizowana na obszarach wiejskich i odosobnionych,
- wiązać się z niepowtarzalnymi atutami, polegającymi na małej skali przedsiębiorstw, otwartej przestrzeni, kontakcie z przyrodą albo jej bliskości oraz dziedzictwie opartym na tradycyjnych społecznościach i zwyczajach pracy,
- być rozwijana na małą skalę, jeśli chodzi o budynki, osiedla i organizacje,
- być związana z przedsiębiorstwami rodzinnymi oraz z natury obliczona na długi czas,
- być różnorodna, co odzwierciedla złożone wzorce światowe środowiska, gospodarki, historii i miejsca.

Od kilkunastu lat obserwuje się prężny rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki, który uwarunkowany jest rozwojem usług turystycznych oferowanych przez właścicieli gospodarstw agroturystycznych, gdzie wysoka jakość usług połączona z odpowiednimi umiejętnościami interpersonalnymi powoduje, że turyści chętnie korzystają z tego rodzaju wypoczynku. Jednak pomimo rosnącej mody na agroturystykę nadal nie stanowi ona znacznego udziału w turystyce krajowej. W przypadku działania pojedynczego oferenta usług turystycznych, dochody z działalności turystycznej na wsi nadal są tylko dla niego dodatkiem i nie stanowią głównego źródła dochodu. Dlatego też, współpraca między usługodawcami ma decydujące znaczenie w turystyce wiejskiej, zwłaszcza jeżeli chcą rozwijać swoją działalność i zaistnieć jako poważny konkurent na rynku usług turystycznych. W ramach wspólnego działania oferenci usług turystycznych na wsi powinni tworzyć pakiety promujące własne wyroby, produkty regionalne i lokalne. Kupując pakiet usług, turysta odnosi korzyść, gdyż cena pakietu jest niższa niż suma poszczególnych usług w nim zawartych. Biura podróży często korzystają z tej formy sprzedaży, zapewniając klientom transport, zakwaterowanie, wyżywienie i obsługę pilota w czasie trwania wycieczki.

Takie grupy rozpoczynają działalność od organizowania wspólnych programów, przyjmowania zamówień na kompleksowe pobyty, a następnie wyposażone w doświadczenie podejmują wspólne działania marketingowe, by docelowo stać się profesjonalnym organizatorem turystyki (biurem podróży) w danym regionie.

2. Metodyka badań

W opracowaniu podjęto próbę oceny roli Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR) w Brwinowie Oddział w Krakowie we wspieraniu rozwoju turystyki wiejskiej poprzez Lokalne Grupy Działania (LGD).

W części teoretycznej artykułu przedstawiono charakterystykę Oddziału CDR w Krakowie uwzględniając zakres priorytetowych zadań ze szczególnym uwzględnieniem LGD.

Część metodologiczna prezentuje wyniki badań empirycznych przeprowadzonych na podstawie sprawozdań rocznych Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Krakowie w latach 2005-2011. Wyniki badań zaprezentowane zostały w formie tabelaryczno-opisowej, wykorzystano metodę analizy pionowej i poziomej, oraz wskaźniki jednostkowe.

3. Zadania Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie

Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR) w Brwinowie jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną działającą na podstawie:

- ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr. 251, poz. 2507 z późn. zm.);
- statutu CDR nadanego rozporządzeniem Nr 27 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 października 2008 r. (Dz. Urz. Min. Rol. Nr 27, poz. 34);
- oraz regulaminu z dnia 2 lutego 2009 r.

CDR podlega Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W strukturze centrum funkcjonują: Centrala i trzy Oddziały, w tym Oddział w Krakowie. Strukturę organizacyjną Centrum i Oddziałów tworzą wyodrębnione działy, zespoły, samodzielne stanowiska pracy oraz wiele lub jednoosobowe stanowiska pracy. Oddział w Krakowie realizuje zadania określone w ustawie ze szczególnym uwzględnieniem [www.cdr.gov.pl/krakow/]:

1. Wsparcia turystyki wiejskiej;
2. Aktywizacji środowisk lokalnych;
3. Dziedzictwa kulturowego wsi, produktu tradycyjnego i regionalnego;
4. Wspierania pozarolniczych form aktywności gospodarczej rolników i ich rodzin.

W skład Oddziału w Krakowie wchodzi przede wszystkim Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich do zadań którego należy m.in. [www.cdr.gov.pl/krakow/]:

- doskonalenie kadry doradczej w zakresie przedsiębiorczości, dziedzictwa kulturowego i ochrony produktów regionalnych oraz aktywizacji lokalnej,

- opracowanie projektów szkoleniowych i doradczych dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, zwłaszcza podejścia Leader,
- przygotowanie doradców rolnych do udzielania wsparcia doradczego i eksperckiego dla partnerstw działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, zwłaszcza LGD,
- przygotowanie materiałów informacyjnych i szkoleniowych w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz w zakresie metod uczestniczących, zwłaszcza podejścia Leader, w rozwoju obszarów wiejskich,
- promowanie dobrych praktyk w zakresie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, promocja dziedzictwa kulturowego oraz programu Leader.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oddział CDR w Krakowie wspiera – oś III PROW 2007-2013 pt. Jakość życia na obszarach wiejskich oraz oś IV – Leader, gdzie w ramach tej osi zajmuje się współpracą z Lokalnymi Grupami Działania (LGD), które jako stowarzyszenia działające na terenach wiejskich mocno zaangażowały się w rozwój i promowanie turystyki wiejskiej. Jednak nie da się pominąć faktu, że są to młode organizacje w przeciwieństwie do wielu stowarzyszeń agroturystycznych działających od lat na rzecz swoich obszarów. Głównymi zadaniami LGD odnośnie turystyki wiejskiej jest promocja usług turystycznych, która jest jednym z elementów marketingu-mix. Należy podkreślić, iż działania LGD razem z innymi podmiotami działającymi na rzecz turystyki wiejskiej są niezwykle ważne w osiągnięciu sukcesu w tej dziedzinie.

4. Wyniki badań

Istotną rolę w rozwoju turystyki wiejskiej odgrywają Lokalne Grupy Działania (LGD), które są partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. LGD funkcjonują w formie stowarzyszeń, jako dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeszenia osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego. Głównym ich celem jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a m.in. walory kulturowe, przyrodniczo-krajobrazowe naszego kraju powodują, że najważniejsze znaczenie w Lokalnych Grupach Działania ma turystyka wiejska i jej rozwój. LGD w swoich Lokalnych Strategiach Rozwoju jako główne priorytety wpisały wspieranie agroturystyki i turystyki wiejskiej, aktywnie od kilku lat uczestniczą w tworzeniu markowego sieciowego produktu turystyki wiejskiej i w dążeniu do jego komercjalizacji. Do najważniejszych przedsięwzięć zrealizowanych przez CDR Oddział w Krakowie od 2005 roku należą formy doskonalenia zawodowego dotyczące turystyki wiejskiej, które są organizowane i realizowane w ramach szkoleń/warsztatów, seminariów oraz konferencji i skierowane głównie do LGD.

Tabela 1

Najważniejsze projekty (zadania) zrealizowane przez krakowski oddział CDR z zakresu turystyki wiejskiej w latach 2005-2011

Zadania CDR	Lata						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Szkolenie/warsztaty	1	1	2	12	22	23	10
Seminarium	1	1				1	2
Konferencja				1			
Razem	2	2	2	13	22	10	12

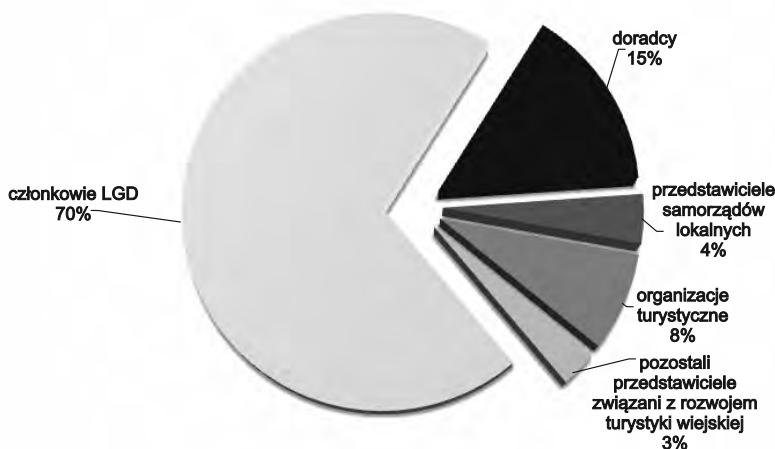
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań wewnętrznych CDR Oddział Kraków na lata 2005-2011.

Jak wynika z tabeli 1, najwięcej szkoleń i warsztatów zrealizowano w 2009 i 2010 roku. Wynikało to przede wszystkim z nowej, a zarazem ważnej problematyki. W 2009 roku zostały przeprowadzone szkolenia/warsztaty nt. Budowania marki w turystyce wiejskiej dla przedstawicieli LGD z całego kraju. Szkolenia obejmowały część teoretyczną, ćwiczenia oraz wyjazdy studyjne do wybranych LGD.

W 2010 roku przeprowadzono szkolenia z zakresu: budowy marki w turystyce wiejskiej, budowy sieciowych produktów turystyki wiejskiej wraz z aspektami prawnymi działalności turystycznej, marketingu produktu turystyki wiejskiej. Celem szkoleń było wyposażenie LGD oraz potencjalnych partnerów działań w obszarze turystyki wiejskiej w wiedzę nt. budowania markowego produktu turystyki wiejskiej oraz jego promocji. Warsztaty stworzyły warunki do wymiany doświadczeń i wpłynęły na kształtowanie skutecznego i efektywnego współdziałania różnych podmiotów w zakresie turystyki wiejskiej. Odbiorcami szkoleń byli członkowie LGD oraz współpracujący z nimi doradcy ODR, a także przedstawiciele stowarzyszeń i samorządów.

Należy podkreślić, że w 2011 roku kontynuowano temat budowy marki w turystyce wiejskiej i dlatego też, zorganizowano i przeprowadzono szkolenia warsztatowe nt. „Budowy sieciowego produktu turystyki na obszarach wiejskich”, a także szkolenia nt. „Marketingu zintegrowanego sieciowego produktu turystyki wiejskiej PROW 2007-2013”. Głównym celem szkoleń było przekazanie uczestnikom, rekrutującym się z różnych środowisk zawodowych i społecznych (LGD, stowarzyszenia agroturystyczne, organizacje turystyczne, administracja samorządowa) wiedzy z dziedziny budowania markowego produktu turystyki wiejskiej, jego sieciowania i promocji z wykorzystaniem możliwości, jakie tworzy PROW 2007-2013.

Wykres 1

Odbiorcy zadań z zakresu turystyki wiejskiej realizowanych przez CDR w Krakowie (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CDR Oddział Kraków na lata 2005-2011.

Jak wynika z wykresu 1, głównymi odbiorcami zadań realizowanych przez CDR Oddział w Krakowie, z zakresu turystyki wiejskiej w latach 2005-2011 byli przedstawiciele Lokalnych Grup Działania (70%). LGD są z całą pewnością dobrym przykładem współpracy branżowej w turystyce wiejskiej na poziomie lokalnym. Poprzez wdrażanie LSR realizują one zadania związane z rozwojem turystyki wiejskiej na swoich obszarach. Natomiast poprzez angażowanie innych podmiotów odpowiedzialnych za rozwój turystyki takich jak: urzędy gmin, LOT-y (Lokalne Organizacje Turystyczne), GOK-i (Gminne Ośrodki Kultury), gospodarstwa agroturystyczne, lokalni twórcy ludowi, realizują cele swoich strategii przyczyniając się do rozwoju turystyki wiejskiej.

Tylko 15% respondentów stanowili doradcy związani z LGD. Należy podkreślić udział, pomimo tego, że niewielki, organizacji turystycznych (8%), których członkowie uczestnicząc w szkoleniach chcą wprowadzać w swojej ofercie pakiety usług turystyki wiejskiej, co z całą pewnością ma duże znaczenie dla rozwoju tej formy turystyki w drodze do jej komercjalizacji.

5. Podsumowanie

Przeprowadzone badania wskazują, iż Centrum Doradztwa Rolniczego z Oddziałem w Krakowie, aktywnie uczestniczy we wspieraniu rozwoju turystyki wiejskiej, oferując pomoc doradczo-eksperską przedstawicielom instytucji wspierających rozwój turystyki wiejskiej, głównie Lokalnym Grupom Działania, które aktywnie od samego początku wpierają tę formę turystyki na swoich terenach, jak i doradcom współpracującym z LGD, czy samorządami.

Od 2005 roku CDR Oddział Kraków aktywnie wspiera Lokalne Grupy Działania poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji dla LGD oraz doradców, którzy wspierają LGD, a także poprzez wydawnictwa i platformę internetową – LEADERATORIUM.

W przedstawionym opracowaniu przedstawione zostały najważniejsze zadania realizowane przez CDR Oddział Kraków. Jednak należy zaznaczyć, że pracownicy- eksperci na co dzień pracują na rzecz rozwoju turystyki wiejskiej udzielając zainteresowanym fachowych informacji. Analizując przebieg działalności Oddziału w Krakowie można zauważyć, że ich pomoc doradczo-eksperska z czasem objęła zasięg całego kraju.

LITERATURA

1. Drzewiecki M.(2002): Agroturystyka współczesna w Polsce, Wyd. Wyższej Szkoły Turystyki i Hotelarstwa, Gdańsk, s. 36-39
2. Gaworecki W.,(2010): Turystyka, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, s. 75
3. Kurek W.[red.] (2008): Turystyka, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, s. 17
4. Ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr. 251, poz. 2507 z późn. zm.);
5. Statut Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie nadanego rozporządzeniem Nr 27 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 października 2008 r. (Dz. Urz. Min. Rol. Nr 27, poz. 34);
6. Regulamin Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie z dnia 2 lutego 2009 r.

AGNIESZKA BRELIK, MAŁGORZATA BOGUSZ

DZIAŁANIA CENTRUM DORADZTWA ROLNICZEGO NA RZECZ TURYSTYKI
WIEJSKIEJ

Słowa kluczowe: *turystyka wiejska, marketing, Centrum Doradztwa Rolniczego, lokalne grupy działania*

STRESZCZENIE

Zarówno turystyka wiejska jak i agroturystyka od kilkunastu lat prężnie się rozwijają. Odbywa się to w szczególności dzięki pojedynczemu oferentowi usług turystycznych na wsi, gdzie wysoka jakość usług połączona z odpowiednimi umiejętnościami interpersonalnymi powoduje, że turyści chętnie korzystają z wypoczynku na obszarach wiejskich. Znaczący udział w rozwoju turystyki wiejskiej i podnoszeniu jakości usług turystycznych mają Lokalne Grupy Działania (LGD), które mocno zaangażowały się w rozwój i promowanie turystyki wiejskiej. Dlatego też Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Krakowie realizuje obszerny wachlarz zadań skierowanych do Lokalnych Grup Działania. W opracowaniu podjęto próbę oceny roli Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR) w Brwinowie, Oddział w Krakowie we wspieraniu rozwoju turystyki wiejskiej poprzez Lokalne Grupy Działania (LGD).

AGNIESZKA BRELIK, MAŁGORZATA BOGUSZ

ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ADVISORY CENTRE FOR RURAL TOURISM

Key words: *rural tourism, marketing, Agricultural Advisory Centre*

SUMMARY

Department of Agricultural Advisory Centre in Krakow from the start an active part in the cooperation of supporting development of rural tourism by offering consulting and expert assistance to representatives of institutions (LGD), which actively from the beginning shall support rural tourism in their areas, as well as advisors that work with LGD, or local governments.

In the present study are listed the most important tasks performed by the Kraków branch, it should be noted that the staff-experts for everyday work for the development of rural tourism stakeholders by providing expert information. Observing the course of the Krakow branch of activity can be seen that their consulting and expert assistance with the time range covered the entire country.

abrelik@zut.edu.pl

m.bogusz@ur.krakow.pl